Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7—2.

Nr. Wilno, dnia 25 września 1935 r. 1360.

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

x

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1/. WYWIAD CZESKIEGO DZIENNIKARZA Z MIN.LOZORAJTISEM W SPRAWIE SYTUACJI W KŁAJPEDZIE.- Prasa ryska z 25.IX.1935 r. zamieszcza artykuł czeskiego dziennikarza Włodzimierza Sisa, poświęcony wywiadowi z min.Lozorajtisem w sprawie Kłajpedy. Min.Lozorajtis oświadczył dziennikarzowi czeskiemu co następuje:

Zbliża się już dzień wyborów do autonomicznego Sejmiku kłajpedzkiego. Rząd litewski wyznaczył wybory spełniając lojalnie zobowiązania wynikające ze statutu kłajpedzkiego. Wybory odbędą się 29 września. Od kilku miesięcy jednak prasa niemiecka wykazuje krańcową nerwowość, która z dniem każdym wzrasta i przejawia się w postaci napaści na Litwę.

Napaści te są wprost zdumiewające. Wynika z nich, że Litwini, jak złoczyńcy odebrali od narodu niemieckiego jego ziemię, brutalnie naruszają statut kłajpedzki i samorządowe ustawy kłajpedzkie, stosują ucisk względem niemieckiej mniejszości, depczą swobodę obywatelską i uniemożliwiają wolne wybory , które w myśl twierdzeń prasy niemieckiej mają być jakimś plebiscytem. Uderzająca jest troska o wolność wyborów, o wolnem wypowiedzeniu się ludności. Jako państwo suwerenne Litwa dała Kłajpedzie nowy zmieniony system wyborów. Jest on przeniknięty duchem prawdziwej demokracji i usuwa panujący dotychczas na obszerze kłajpedzkim feodalizm. Przedtem niewielki obszar kłajpedzki rozdzielony był na 200 małych okręgów wyborczych, stwarzanych zwykle w ten sposób, że w centrum znajdował się duży majątek,którego właściciel mógł dyktować swe postulaty większości zależnych od niego materjalnie wyborców. Obecnie okręgi wyborcze zostały powiększone, zaś liczba ich oczywiście zmalała. Ponadto, przedtem podliczanie głosów odbywało się osobno w każdym okręgu. Odbywało się ono zwykle w lokalach, należących do obszarników. Obecnie zaś obliczanie głosów będzie się odbywało w Kłajpedzie, gdzie zostaną przeniesione zapieczętowane urny.

Członkom organizacyj uznanych przez sąd za antypaństwowe odebrano prawo wyborcze. Ponadto wprowadzono obowiązującą przysięgę na wierność Litwie, jako państwu suwerennemu i jej ustawom. Wszystko to prasa niemiecka nazywa ograniczeniem swobody wyborców kłajpedzkich, mimo że w praworządnem państwie wszystkie te żądania są zupełnie normalne i naturalne.

Litwini oczekują dnia 29 września ze spokojnem sumieniem. Litwini nie naruszają statutu, który ma wprawdzie braki, lecz przedewszystkiem zabezpiecza Litwie suwerenność nad Kłajpedą. Litwini stają do wyborów ze świadomością, że Kłajpeda jest litewska i że stanowi ona integralną część autonomiczną Republiki Litewskiej.Litwini są zdecydowani nigdy nie wyrzekać się Kłajpedy, która jest litewska i Litwie potrzebna. Litwini nie ulegną terrorowi. Kłajpeda jest jedynem oknem przez które przedostaje się do Litwy z morza Bałtyckiego świeże powietrze i które otwiera wolną drogę w świat.

Poprzednio sprawa kłajpedzka nie istniała. To, co się odbywa obecnie jest jedynie echem współczesnych wypadków niemieckich. Litwini nie mogą i nie mają prawa wyrzeć się Kłajpedy, o ile nie chcą zezwolić na to, by ulec zaduszeniu w hermetycznie zamkniętem państwie. Litwa uczciwie spełnia swe międzynarodowe zobowiązania, żądając jedynie by dano jej możność spokojnego budowania państwowego jej życia. Niestety, spokoju brak. Jednak naród litewski spokojnie patrzy na wypadki i nie rozpacza. Naród litewski jest cierpliwy, pracowity i twardy. Na tem też polega ratunek Litwy./A-6/5 /.

2. STOSUNKI POLSKO-LITEWSKIE W UJĘCIU "SIEGODNIA". "Siegodnia" 264 z 24.IX.1935 r. Rozmowa min.Lozorajtisa z min.Beckiem,która się odbyła dn.21 września wywołała, rzecz prosta, w sferach litewskich wielkie zainteresowanie. Kowno narazie ma jedynie dość szczupłe informacje na temat tej rozmowy. W związku z tem nie można narazie czynić jakichś określonych wniosków o skutkach rozmów genewskich dla dalszego rozwoju kwestji zbliżenia politycznego między Polską a Litwą.

Tem niemniej na podstawie posiadanych już danych można wyciągać pewne wnioski o fazie stosunków polsko-litewskich, jaka powstała w wyniku bezpośrednich rozmów między dwoma państwami. Można przypuszczać, że w czasie spotkania genewskiego obaj ministrowie wymienili poglądy na szereg kwestyj bieżącej polityki europejskiej. Rzecz zrozumiała, wyjaśniono szczegółowo sprawę perspektyw kłajpedzkich, zaś znaczna część rozmowy poświęcona była problemowi stosun-

ków polsko-litewskich. Ze strony litewskiej nie poczyniono przytem widocznie żadnych zobowiązujących enuncjacyj. Cała rozmowa, o ile moż na sądzić z istniejących danych, nosiła charakter wzajemnego poinformowania się ministrów odnośnie ich opinij różnych interesujących ich problemach. Jak podają, poruszony był temat związku między stosunkiem polskim do problemu kłajpedzkiego a stanowiska zajmowanego obecnie przez Polskę w sprawie dalszego charakteru stosunków polsko-litewskich. Narazie trudno powiedzieć, czy stosunek Polski względem Litwy jest uwarunkowany stanowiskiem państwa polskiego względem Kłajpedy i Niemiec, czy też kłajpedzkie stanowisko Polski zależy od dalszych perspektyw stosunków polsko-litewskich.

Recz prosta, z litewskiej strony wysunięta była sprawa niezmienności zasadniczego stanowiska Litwy w kwestji wileńskiej.Jak podają,w wyniku spotkania genewskiego poruszone były niektóre kwestj których min.Lozorajtis nie mógł rozstrzygnąć na poczekaniu, gdyż wymagały one zgody całego rządu.

W ten sposób rozmowa genewska zapewne nie dała konkretnych rezultatów o bezpośrednich skutkach, gdyż poruszone kwestje nie były uznane za tak pilne, by ich rozstrzygnięcie miało nastąpić niezwłocznie w Genewie. Wszystko to daje podstawę do przypuszczenia,że informacje niemieckie, jakoby rozmowa Lozorajtisa z Beckiem nie pociągnie za sobą dalszych skutków, nie odpowiadają rzeczywistości. Można raczej dojść do wniosku, że min.litewski po powrocie do Kowna szczegółowo poinformuje swój rząd o rozmowie z min.polskim. Są podstawy do przypuszczenia, że droga do dalszych rozmów nie została zamknięta. /A-8/24 /.

K r o n i k a .

3/. PRASOWE OŚWIADCZENIE MIN.LOZORAJTISA W SPRAWIE STOSUNKU LITWY DO PAŃSTW SYGNATARJUSZY. Prasa ryska z 25.IX.1935 r."Paris-Soir" zamieszcza wywiad z min.Lozorajtisem w sprawie stanowiska Litwy w kwestji kłajpedzkiej. Min.Lozorajtis oświadczył, że 12.IX. r.b. nastąpiła w Kownie wymiana poglądów między rządem litewskim a sygnatarjuszami statutu kłajpedzkiego, przyczem ustalono zupełną zgodność pod tym względem. Napaści niemieckie na Litwę są nieuzasadnione. /A-6/5 /.

4/. OSTRE GŁOSY PRASY NIEMIECKIEJ O LITWIE. Prasa kowieńska z 21.IX.1935 r.: W Królewcu został wydany specjalny numer "Preussiche Zeitung", poświęcony sprawie kłajpedzkiej. Zostały w nim zamieszczone oświadczenia o Litwie niemieckich ministrów: spraw wewnętrznych Fricka, spraw zagranicznych Neuratha, propagandy Goebbelsa i premjera pruskiego Goeringa. Frick oskarża Litwę, iż rzekomo nigdy nie przestrzegała praw Niemców w Kraju Kłajpedzkim, zagwarantowanych przez statut kłajpedzki. Zdaniem jego, Litwa prowadzi tu "podżegającą politykę gwałtu". Neurath utrzymuje, że pogwałcenie przez Litwę autonomicznych praw Niemców kłajpedzkich jest źródłem różnych niepokojów w tej części Europy. Przypisuje on politykom litewskim zapewnianie, iż autonomja w Kraju Kłajpedzkim jest jedynie przejściowem stadjum. Oświadcza, że Litwa ma możność przywrócenia w Kraju Kłajpedzkim sprawiedliwości i ustaw i "naprawy niesprawiedliwości i gwałtu". M.in. pisze o "tyranji nad niemieckimi braćmi z krwi". Obowiązkiem mocarstw sygnatarjuszy powinno być wystąpienie przeciw temu stałemu pogwałceniu umowy.

Prasa niemiecka wciąż komentuje oświadczenie min.Lozorajtisa w Genewie. Wyrazem niezadowolenia z tej mowy często towarzyszą groźby pod adresem Litwy. W związku z mającym się odbyć dn.22 b.m, dniem popierania Niemców zagranicą prezes tego związku Steinacher zamieścił w "Berliner Boersenzeitung" artykuł, podżegający przeciwko Litwie. /A-6/5 /.

5/. LITEWSKA DELEGACJA HANDLOWA DO ANGLJI. Prasa kowieńska z 21.IX.1935 r. Jak donoszą, w skład delegacji litewskiej, która się udaje do Anglji celem zaznajomienia się z tamtejszym handlem i przemysłem wchodzą: jako prezes Jan Wajłokajtis, jako sekretarz delegacji Jan Szode, Henryk Trepikas, Jaków Frenkel oraz Chaimson Moisej. /A-2/

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

6/. DOKOŁA LOTU WAJTKUSA. Prasa litewska z 22 i 23.IX. r.b. niemal całkowicie poświęcona jest przelotowi transatlantyckiemu Wajtkusa. Wszystkie gazety zamieszczają obszerne opisy lotu, zaś "L.Aidas" oprócz tego poświęca Wajtkusowi artykuł wstępny p.t. "Atlantyk pokonany poraz drugi przez Litwina"./C-34/1 /.

7/. WYSTAWA MAŁEJ LITWY. "L.Aidas" Nr.218.: Dn.22 .IX. r.b. otwarta została w Muzeum im.Witolda Wielkiego wystawa Małej Litwy. /obszar Kłajpedy i wybrzeży litewskich/. /C-17/6/.

8/. SPRAWA LITEWSKICH NAZW MIEJSCOWOŚCI. "L.Aidas" Nr.218 zamieszcza w tej sprawie długi artykuł, w którym stwierdza, że najwięcej nielitewskich nazw jest w powiecie trockim / 21,7% /,dalej w marjampolskim /20,2%/, sejneńskim /19,6%/, jezioroskim /19,0%/, wiłkmierskim /17,9%/, kowieńskim /17,2%/ i t.d. Najbardziej litewski pod względem nazw miejscowości jest powiat taurogski /3,3% nazw nielitewskich lub zniekształconych/.Na zakończenie "L. Aidas" wyraża pogląd, że wszystkim nielitewskim i zniekształconym nazwom należy przywrócić nazwy litewskie, lub też wprowadzić nowe litewskie nazwy. /D-2/19 /.

9/. ŚWIĘTO DAWNEGO WOJOWNIKA LITEWSKIEGO W OLICIE. "Liet. Aidas " Nr.218 podaje obszerny opis święta dawnego wojownika litewskiego, które się odbyło 22 września w Olicie. Święto to połączone było z żywemi obrazami, śpiewami i t.d. /C-37/.

10/. DANE STATYSTYCZNE O POLICJI LITEWSKIEJ. "L.Aidas" Nr. 217: Liczba pracowników policji litewskiej wynosi 4 tys.osób, z czego połowa przypada na straż graniczną, połowa zaś walczy z przestępczością i utrzymuje ład publiczny. Urzędników policji jest 700 /18%/, policjantów - 3.100 /77%/, personelu pomocniczego - 200 /5%/, 2.800 osób służących w policji pochodzi ze wsi /rolnicy/. 3.700 osób odbyło służbę wojskową, przyczem 400 osób było oficerami, 1.800 podoficerami i 1.500 żołnierzami. /C-14/2 /.

11/. WYSTAWA ROLNICZA. "Lietuvos Aidas" Nr. 217.: Dnia 21-go września r.b. została otwarta w Kownie wystawa rolnicza. Mowę inauguracyjną wygłosił min.Rolnictwa Putwinskis. /B-3/10/.

12/. PROJEKT NOWEJ USTAWY O WIZACH I PASZPORTACH ZAGRANICZNYCH. "L.Aidas" Nr.217: Projekt nowej ustawy o wizach i paszportach zagranicznych przewiduje szereg zmian natury formalnej w przepisach dotychczasowych. /C-1/12/.

VII. SPRAWY KŁAJPEDZKIE.

K r o n i k a .

13/. MOWA GUBERNATORA KŁAJPEDZKIEGO W ZWIĄZKU Z WYBORAMI. "L.Aidas" Nr.218.: Dnia 22 września r.b. gubernator kłajpedzki Kurkauskas wygłosił przez Radjo przemówienie, w którem oświadczył, że w związku z bliskiemi wyborami wyborcy powinni być wolni od presji zewnętrznej i wybrać, jako przedstawicieli osoby mające najwięcej zaufania, a nie przywódców partyjnych, jak to bywało dawniej Współpraca między Sejmikiem a władzami centralnemi winna się przedewszystkiem wyrazić w uzgodnionem ustawodastwie. Sądzić należy, że rozsądek i dobra wola pomogą wyborcom spełnić swe zadanie z korzyścią dla państwa. /E -9 /.

14/. DZIAŁALNOŚĆ ODDZIAŁU TRYBUNAŁU NAJWYŻSZEGO W KŁAJPEDZIE. Prasa kowieńska z 21.IX.1935 r. : Kłajpedzki oddział Trybunału Najwyższego w dniach 25-26 b.m. rozpatrzył podczas sesji 6 spraw cywilnych i 3 karne. / E-29 /.

15/ DOKOŁA KAMPANJI PRZEDWYBORCZEJ W KŁAJPEDZIE. Prasa kowieńska z 23.IX.1935 r.: Wiadomości, które się ukazały w zagranicznej prasie o rzekomym pozbawieniu praw wyborczych do Sejmiku kłajpedzkiego 11.000 osób, nie odpowiadają prawdzie. Zmiana ustawy wyborczej dotyczy tylko jednego kandydata Transchisa, pozbawionego biernego prawa głosu oraz kilkuset członków "Sobog'u", pozbawionych czynnego prawa głosu. Jak donoszą, na czas wyborów do Kłajpedy przybędzie kilkudziesięciu dziennikarzy zagranicznych. /E-9/.